

GEZOND EN ACTIEF LEVEN PROGRAMMA DE WOLDEN

Iedereen doet mee! Op weg naar meer gezonde jaren voor onze inwoners. Dat is de ambitie van het Gezond en Actief Leven Programma van De Wolden.

actief en betrokken

 gemeente
DE WOLDEN

dewolden.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
2. Gezondheidsopgave De Wolden	7
3. Wat gaan we doen?	10
3.1 Meer kinderen hebben een kansrijke start	12
3.2 Inwoners ervaren een betere mentale gezondheid	14
3.3 Meer inwoners hebben een gezond gewicht	16
3.4 Meer inwoners gaan verantwoord om met alcohol	18
3.5 Meer senioren zijn vitaal en minder kwetsbaar	19
3.6 Samenwerking met inwoners	21
4. Hoe gaan we het Gezond en Actie Leven programma uitvoeren?	22
4.1 Organisatiestructuur	22
4.2 Rol GGD	24
4.3 Monitoring en Evaluatie	25
5. Financieel kader	27
6. Verbinding met andere beleidsterreinen	28
Bijlagen	30
A GALA subsidie	
B Bestuurlijke opdracht ontwikkeling GALA plan	
C Gezondheidsopgave De Wolden	
D Rol GGD	
E Doelen Inspanningen Netwerk	
F Sportakkoord	
G Opgave Combifunctionarissen	

1. INLEIDING

Iedereen doet mee! Op weg naar meer gezonde jaren voor onze inwoners. Dat is de ambitie van het Gezond en Actief Leven Programma van De Wolden.

WAT IS GEZONDHEID

Gezondheid is je goed voelen, lekker in je vel zitten en kunnen gaan en staan waar je wil. Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, van betekenis zijn in je werk, als vrijwilliger, in je sociale omgeving. Dit noemen we ook wel Positieve Gezondheid. Daarnaast speelt de omgeving waarin je leeft een belangrijke rol. In het college akkoord "De Wolden geeft energie" staat dat De Wolden een vitale en inclusieve gemeente is waarin iedereen naar vermogen mee kan doen in de samenleving. Inwoners voelen betrokkenheid bij hun omgeving en daarbij is het naoberschap, het omkijken naar elkaar, een groot goed. Wij vinden het daarbij van belang dat inwoners zelf regie kunnen voeren over hun eigen leven. Indien nodig met de juiste ondersteuning. Wij willen dat niemand in onze gemeente tussen wal en schip valt.

Onze gezondheid wordt voor een groot deel bepaald door de omstandigheden waarin we worden geboren en opgroeien, wonen en werken. Daarmee zijn de kansen op gezondheid niet gelijk, terwijl het wel een essentiële factor is om mee te kunnen doen aan de samenleving en voor hoe gelukkig iemand zich voelt. De plek waar je wieg staat, het inkomen en opleidingsniveau van je ouders, het sociale netwerk waarover je beschikt en de kwaliteit van de leefomgeving zijn belangrijke factoren voor kansen op gezondheid. Een van de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (hierna te noemen GALA) is om deze gezondheidsverschillen te verkleinen en kansen op gezond te vergroten.

We zien ook dat er nog te vaak sociale vraagstukken worden opgelost vanuit de gezondheidszorg. Inwoners die regelmatig bij de huisarts komen met pijn op de borst of hoofdpijn. Waarbij elke keer weer wordt uitgesloten dat er iets medisch aan de hand is. Uiteindelijk worden deze inwoners doorgestuurd naar medisch specialisten, terwijl in veel gevallen het probleem niet met een behandeling of medicijn is op te lossen. Want schuldenproblematiek of eenzaamheid is niet op te lossen met een medicijn of medische behandeling, maar zorgt wel vaak voor een minder goede (mentale) gezondheid en beïnvloedt het vermogen om gezond en gelukkig mee te kunnen doen.

De opgave van het GALA is om enerzijds een stevig programma te ontwikkelen op het gebied van gezondheidsbevordering, in samenhang met bestaand beleid. We werken aan een gezonde generatie in 2040. Anderzijds gaat het GALA over een betere samenwerking in de keten. Hoe zorgen we ervoor dat inwoners, waar dat niet nodig is, naar (medische) zorg gaan. We zoeken naar normalere en duurzamere oplossingen en werken daarin samen met onze inwoners en maatschappelijke partners. Dit is nodig als een van de manieren om de gezondheidszorg richting de toekomst bereikbaar en toereikend te houden.

TROTS OP...

In onze gemeente zetten we met het Gezond en Actief Leven Programma niet een eerste stap in de gezondheidsbevordering van inwoners en de samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. We kunnen de stevige basis die er ligt gebruiken om op verder te bouwen. Er gebeurt al veel en daar zijn we trots op! Bijvoorbeeld de inzet van de buurtsportcoaches (in De Wolden noemen we dit sportfunctionarissen) en cultuurcoaches die bevlogen te werk gaan om sport, bewegen, gezondheid en cultuur te stimuleren. Of de ontwikkeling op CBS De Arendsvleugel met het groene schoolplein dat uitdaagt tot spelen en bewegen.

De samenwerking met inwoners en partners kent ook al een stevige basis in De Wolden. Bijvoorbeeld de enthousiaste en betrokken groep die zich actief inzet voor de uitvoering van het preventieakkoord, de werkgroep De Wolden Toegankelijkheid die met ervaringsdeskundigen werkt aan een meer toegankelijke gemeente, de 83 professionals die aanwezig waren bij de netwerkbijeenkomst over mentaal welbevinden in het voorjaar van 2023 en de activiteiten die de vrijwilligers van het Platte Dakkie organiseren voor de jeugd in Koekange. Daarnaast zijn we trots op het project Moeders van De Wolden die op een laagdrempelige manier ondersteuning bieden aan aanstaande moeders om tijdens de zwangerschap gezond te leven. Na de bevalling helpt Moeders van De Wolden om een goede hechting en een gezonde ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Welzijn De Wolden die jonge mantelzorgers ondersteunt en luistert naar hun verhaal en helpt oplossingen te vinden. Of Babbelen bij een bakkie waar met elkaar gesproken wordt over allerlei onderwerpen die de deelnemers bezighouden. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden. Door deze activiteiten en inspanningen nog beter met elkaar te verbinden en hierop verder te bouwen werken we samen toe naar een gezonde(re) generatie in 2040!

SAMENHANG MET ANDERE BELEIDSTERREINEN

Gezondheid en het verbeteren van de gezondheid van inwoners is iets dat in de eerste plaats bij een inwoner zelf ligt en bij zijn (sociale) omgeving. Daarnaast heeft de gemeente een rol. Enerzijds om voorwaarden te scheppen om gezonde keuzes mogelijk te maken. Bijvoorbeeld in het ontwikkelen van een buitenruimte die uitnodigt tot bewegen, die het mogelijk maakt om gezonde keuzes te maken en die toegankelijk is voor alle inwoners. Daarnaast hebben we als gemeente een rol in het ondersteunen van inwoners in een kwetsbare situatie. De inwoners die niet zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving. Dit zien we ook in het GALA programma. We proberen dit wel zo gewoon mogelijk te doen, dus waar professionele zorg niet nodig is dit ook niet te doen. Daarnaast willen we graag samenwerken met onze inwoners. Onze inwoners weten immers in hun eigen gemeenschap beter wat in hun situatie het beste werkt als het gaat om gezondheidsbevordering.

We zien ook een regisserende rol voor de gemeente. Hoe zorgen we ervoor dat de opgaven die we in het GALA met elkaar afspreken terugkomen in verschillende beleidsterreinen en in de afspraken die we maken met verschillende partners. Hoe zorgen we er bijvoorbeeld voor dat de opdracht voor de Brede Regeling Combinatiefuncties samenhang kent met de gezondheidsopgaven. Of de afspraken die we maken met sport- of cultuurpartners. Want juist daar komen veel inwoners en kunnen we laagdrempelig de verbinding zoeken. Bewegen en cultuurparticipatie zijn een belangrijk middel in het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Waar nodig besteden we extra aandacht om cultuur- en sportparticipatie mogelijk te maken voor mensen met een functiebeperking.

Tot slot is het GALA een belangrijke bouwsteen van het Integraal Zorgakkoord. In dit akkoord wordt op regionaal niveau gewerkt aan de toegankelijkheid, kwaliteit en bereikbaarheid van de zorg voor nu en in de toekomst, want deze staat ernstig onder druk. We moeten, naast wat we al doen vanuit bestaand gezondheidsbeleid, extra investeren in preventie om ook in de toekomst de zorg bereikbaar en toereikend te houden voor inwoners. Dit wordt onder andere vormgegeven via de Gezond en Actief Leven Programma's per gemeente.

GEZOND EN ACTIEF LEVEN PROGRAMMA DE WOLDEN

Het GALA De Wolden is een uitwerking van de aangevraagde Specifieke Uitkering (SPUK) van het ministerie van VWS. Het GALA is een bundeling van vijftien bestaande en nieuwe regelingen¹ om in te zetten op een gerichte lokale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Het doel is om over schotten, domein overstijgend, vanuit samenhang een programma te ontwikkelen dat bijdraagt aan de beweging naar 'de voorkant'. Bij de ontwikkeling van het GALA programma De Wolden zijn we uitgegaan van wat er al is en gebeurt. We bouwen hierop voort en zetten een vervolgstap door middel van dit samenhangende programma

waarin vijftien programmalijnen samenkomen. In samenspraak met GGD Drenthe, is de gezondheidsopgave voor De Wolden bepaald. Vanuit de overtuiging dat focus zorgt voor meer resultaten hebben we vijf opgaven gehaald uit de bredere gezondheidsopgave;

- Meer kinderen hebben een kansrijke start
- Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid
- Meer inwoners hebben een gezond gewicht
- Meer kinderen gaan verantwoord om met alcohol
- Meer senioren zijn vitaal en minder kwetsbaar

Dit is waar we ons, vanuit het GALA programma, de komende jaren op gaan focussen en wat in lijn ligt met bijvoorbeeld de keuzes die zijn gemaakt in het gezondheidsbeleid, preventieakkoord, sportakkoord en de herijking sociaal domein.

LEESWIJZER

Na de inleiding wordt in hoofdstuk twee van het Gezond en Actief Leven Programma de gezondheidsopgave van De Wolden geschetst. Dit is een vertaling van de bredere analyse van de GGD die te vinden is in bijlage 1. Een startfoto om te zien wat ons uitgangspunt is bij de start van het programmaplan.

In hoofdstuk 2 staan de focuspunten en het kader, waarna de focuspunten in de paragrafen verder zijn uitgewerkt in “wat willen we bereiken” en “wat gaan we doen”. Hoe we dit gaan uitvoeren staat beschreven in hoofdstuk 4 en gaat over de organisatie, monitoring en beschrijft de rol van de GGD. In hoofdstuk 5 staat het financieel kader beschreven waarbinnen het GALA wordt uitgevoerd en in hoofdstuk 6 staat de verbinding met aanpalende beleidsterreinen beschreven.

2. GEZONDHEIDSOPGAVE DE WOLDEN

MEER KINDEREN HEBBEN EEN KANSRIJKE START

Op het fundament van de eerste 1000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, bouwen we de rest van ons leven verder. De omgeving waarin een kind wordt geboren, groeit en zich ontwikkelt in de eerste 1000 dagen, bepaalt in grote mate de kansen voor later. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde generatie in de maatschappij van morgen. De meeste kinderen in Nederland maken een goede start in het leven en groeien gezond op. Er zijn echter ook kinderen (± 1 op de 6) die een minder goede start maken door bijvoorbeeld vroeggeboorte/laag geboortegewicht en blootstaan aan medische of sociale risicofactoren zoals stress, rook, slechte voeding of gebrek aan liefdevolle aandacht. Dit heeft een levenslang effect op zowel de fysieke als mentale gezondheid en ontwikkeling. En daarmee op de kansen op school, op de arbeidsmarkt en in de maatschappij.

Conclusie

Omdat de eerste 1000 dagen cruciaal zijn gaan we in De Wolden aan de slag met een lokale coalitie Kansrijke Start. Hiermee hopen we grote(re) problemen in de toekomst te voorkomen.

MEER INWONERS ERVAREN EEN BETER MENTALE GEZONDHEID

De mentale druk bij de jeugd is hoog, jongeren ervaren veel stress. Uit de Corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021 van de GGD Drenthe blijkt dat 42% van de jongeren uit De Wolden in klas 2 en 4 zich vaak gestrest voelt door 1 of meer factoren. Zo heeft 30% stress door school en huiswerk, 23% stress door 'alles wat ze moeten doen' en 7% door de thuissituatie. In 2021 voelde 80% van de jongeren in klas 2 en 4 zich meestal (zeer gelukkig). Er is een daling te zien ten opzichte van 2019. Toen was het percentage 88%. De afgelopen periode heeft 21% van klas 2 en 4 en 36% van 16 t/m 25 jaar serieus nagedacht over suïcide. De meeste volwassenen voelen zich psychisch gezond, maar jongvolwassenen (19-34 jaar) en inwoners met een lo/mavo/lbo opleiding ervaren vaker problemen. Mensen die mentaal gezond zijn, voelen zich niet alleen beter, maar voelen zich ook vaker verbonden met elkaar zijn productief en van betekenis voor hun directe omgeving en de maatschappij. Bij senioren zorgt een goede mentale gezondheid daarnaast voor meer kwaliteit van leven en een langere levensverwachting.

Conclusie

De doelgroep jongeren, jongvolwassenen tot 35 jaar en mensen met een lager opleidingsniveau vergen de nodige aandacht als het gaat om mentale gezondheid. Als gemeente gaan we hier de komende jaren extra op inzetten.

MEER INWONERS HEBBEN EEN GEZOND GEWICHT

Een gezond gewicht is een belangrijke opgave in een land en gemeente waarin er steeds minder inwoners een gezond gewicht hebben. Bij de kinderen op de basisschool in groep 2 heeft 85% van de kinderen gezond gewicht, in groep 7 is dit 80%. Bij de jongeren in het voortgezet onderwijs zien we dat in klas 2 75% van de jongeren een gezond gewicht heeft. In de leeftijdsgroep 18-65 jaar heeft 45% een gezond gewicht en vanaf 65 jaar is dit 42%. Op landelijk niveau zien we dat steeds meer Nederlanders van 18 jaar en ouder overgewicht hebben (51%). De verwachting volgens de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2020 (VTV-2020) is dat 18-plussers steeds zwaarder worden; in 2040 heeft 62 procent van de volwassenen overgewicht als wij op deze manier door blijven leven. Mensen met overgewicht lopen meer risico op gezondheidsproblemen, zoals diabetes type 2, hart- en vaatziekten, bepaalde soorten kanker en psychische problemen.

Conclusie

Het gaat niet goed met de overgewicht cijfers in De Wolden en Nederland. Met de inspanningen die beschreven worden in paragraaf 3.3 hopen we te bereiken dat meer Woldenaren op gezond gewicht blijven of komen.

MEER INWONERS GAAN VERANTWOORD OM MET ALCOHOL

In De Wolden drinken meer jongeren alcohol in vergelijking met Drenthe en Nederland. 40% van de jongeren hebben de laatste vier weken alcohol gedronken ten opzichte van 37% in Drenthe en 28% in Nederland. 36% van de jongeren die recent alcohol gedronken hebben, heeft recent aan bingedrinken gedaan (5 drankjes of meer bij één gelegenheid). Steeds meer jongeren doen aan bingedrinken, dit is een ongunstige trend. Om verschillende redenen is alcoholgebruik voor jongeren extra riskant, zo kan het de ontwikkeling van hun hersenen verstoren. Ruim de helft van de ouders vinden het goed dat hun kinderen drinken. Ook is het alcoholgebruik onder volwassenen en senioren hoog in De Wolden. 85% van de volwassenen heeft in de laatste 12 maanden alcohol gedronken. Bij de senioren is dat 74%. Het middelengebruik onder mensen met een LVB² komt grotendeels overheen met die van mensen zonder LVB. Het effect van het middelengebruik is echter groter bij iemand met LVB. Landelijk beeld laat zien dat ongeveer 15% van de volwassenen problematisch alcohol drinkt en 8% problematisch cannabis en/of harddrugs gebruikt.

Conclusie

Problematisch alcoholgebruik leidt tot maatschappelijke kosten. Onder andere productiviteitsverlies, vroegtijdig overlijden, verkeersongevallen, ziekte en verslaving (en dus ook zorgkosten), kosten voor politie en justitie en problemen in de persoonlijke levenssfeer. Daarom is het doel om inwoners verantwoord om te laten gaan met alcohol.

MEER SENIOREN ZIJN VITAAL EN MINDER KWETSBAAR

Ook in De Wolden hebben we te maken met dubbele vergrijzing door de toename van 65- als 80-plussers. De gemiddelde leeftijd komt steeds hoger te liggen. Van de 65-jarigen en ouder in De Wolden voelt 47% zich wel eens eenzaam en is 28% van de senioren kwetsbaar. 15% van de volwassenen en 12% van de senioren geeft mantelzorg (minimaal 3 maanden en/of 8 uur per week). In de toekomst zal meer vraag komen naar mantelzorg, terwijl het aantal mantelzorgers afneemt.

Conclusie

Om de groeiende groep senioren zo lang mogelijk vitaal te laten blijven, zetten we in op de inspanningen zoals beschreven in paragraaf 3.5. Hiermee stimuleren we ook de zelfredzaamheid van inwoners.

² Lichte Verstandelijke Beperking

BESTAANSZEKERHEID

Bestaanszekerheid of financiële kwetsbaarheid heeft een grote invloed op gezondheid en ligt vaak aan de basis van gezondheidsverschillen en gezondheidsvraagstukken. Investeren in bestaanszekerheid is een essentieel onderdeel van preventie. Mensen met schulden, zonder baan of zorgen over hun woning kunnen het zich moeilijker veroorloven om gezond te leven of hebben hier vanwege stress minder mentale ruimte voor.

BRONNEN

Gezondheidsmonitor jeugd 2019, GGD

Gezondheidsmonitor jeugd 2021, GGD

Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022

Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen 2020, GGD

Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen 2022, GGD

Volksgesondheid Toekomst Verkenning 2020

www.kansrijkestart.nl

3. WAT GAAN WE DOEN?

Het Gezond en Actief Leven Programma De Wolden is opgebouwd vanuit verschillende ingrediënten. In de bestuurlijke opdracht staat omschreven:

“We ontwikkelen, samen met partners en inwoners, een integraal plan dat past bij de gezondheid en sociale vraagstukken van de inwoners in De Wolden. Dit baseren we op een analyse van de GGD op basis van de gezondheidsmonitoren. Vanuit deze informatie bepalen we onze prioritaire opgaven. Het integrale plan draagt bij aan het bevorderen van deze opgaven. Daarnaast sluit het plan en de voornemens aan bij de bestaande ontwikkelingen en structuren. Hierbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Door ontwikkelen op wat er is en aanscherpen waar nodig.
- Aansluiten bij bestaande overleggen en structuren.
- Landelijke kaders zoals meegeven in het GALA.

In het programma dat voorligt is de bestuurlijke opdracht leidend geweest.

SPEELVELD

Het programma dat voorligt zien we als een kader, als speelveld, waarbinnen we met inwoners en partners volgende stappen kunnen zetten om gezondheidsverschillen te verkleinen en de gezondheid van inwoners te verbeteren. Daarnaast zetten we in op het intensiveren van de samenwerking met de medisch specialistische zorg om daarmee bij te dragen aan de juiste zorg op de juiste plek en het bereikbaar houden van de zorg voor nu en in de toekomst. De opgaven en ambitie vragen om een langjarige inzet en een lange adem. Hoewel de GALA financiering loopt tot en met 2026 is de inzet van het programma gericht op 2040. Het doel van het programma dat voorligt is om;

- Focus aan te brengen.
- Het speelveld en de kaders duidelijk te stellen.
- Ruimte te creëren voor de uitvoering en samenwerking met inwoners en partners.

PROGRAMMATISCHE OPBOUW

De opdracht van het GALA is heel breed en veelomvattend. Vanuit de overtuiging dat focus zorgt voor meer resultaten hebben we gekozen voor een programmatische opbouw. Het programma is gebaseerd op 5 opgaven die voortkomen uit het advies van de GGD. Deze 5 opgaven zijn vertaald in SMART doelstellingen die voornamelijk zijn gekoppeld aan de gezondheidsmonitoren vanuit de GGD. De SMART doelstellingen zijn vervolgens vertaald in inspanningen, waardoor duidelijk wordt wat we de komende tijd gaan doen om samen met inwoners en partners te werken aan een betere gezondheid van de inwoners van De Wolden.

UITWERKING PER OPGAVE

De vastgestelde opgaven zijn in de volgende paragrafen op inhoud uitgewerkt.

REGIONALE SAMENWERKING GALA EN IZA

Alle Drentse gemeenten staan voor eenzelfde opgave wat betreft het Gezond en Actief Leven Akkoord. Vanuit de bestaande samenwerking binnen het Drents Zorglandschap worden er regionale werksessies georganiseerd over de ontwikkeling en implementatie van het GALA in de Drentse gemeenten. Het primaire doel van deze sessies is om kennis te delen en inspiratie op te doen.

Vanuit de samenwerking tussen de Drentse gemeenten en zorgverzekeraar Zilveren Kruis worden er per preventieketen³ procescoördinatoren aangesteld. Deze coördinatoren zijn o.a. verantwoordelijk om regionale afspraken te maken, hierdoor kunnen we efficiënter samenwerken. Bij de ontwikkeling van het regioplan Integraal Zorgakkoord, zal ook de verbinding met het IZA en het Drents Zorglandschap centraal komen te staan. We verkennen met elkaar welke samenwerkingsvorm past bij de vragen en ontwikkelingen die in 2024 en verder op ons afkomen. Centraal staat dat de lokale ontwikkelingen de basis vormen en dat de aansluiting met het Drents Zorglandschap en Regioplan IZA worden verkend.

³ Preventieketen is een term uit het Gezond en Actief Leven Akkoord en duidt op de samenwerking in een "keten" waar het gaat om preventie. Samenwerking tussen bijvoorbeeld de gemeente en zorgaanbieders. De preventieketens binnen het GALA zijn; Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Gezond gewicht kinderen en volwassenen en Valpreventie.

3.1 MEER KINDEREN HEBBEN EEN KANSRIJKE START

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede ontwikkeling en bepalend voor de kansen in het latere leven. De kans op een goede start krijg je maar één keer. Met de preventieketen Kansrijke Start maken we deze kans zo groot mogelijk. In De Wolden noemen we deze nieuw op te zetten samenwerking dan ook "Kansrijke Start". De ontwikkeling die we doormaken van eerste cel tot aan een tweejarige peuter is enorm. Deze ontwikkeling bepaalt voor een belangrijk deel wie we zijn. In geen enkele andere periode in ons leven worden zoveel mijlpalen bereikt. Op dit fundament bouwen we de rest van ons leven. Deze periode is dan ook cruciaal voor een goede ontwikkeling van jonge kinderen, hun gezondheid op volwassen leeftijd en de gezondheid van volgende generaties. Als je deze periode niet goed doorloopt, is het alsof je een valse start maakt. Vanuit de ambitie 'Iedereen doet mee! Op weg naar meer gezonde jaren voor onze inwoners' is de investering in de eerste 1000 dagen van een kind de belangrijkste.

In De Wolden worden al projecten uitgevoerd zoals Nu Niet Zwanger en Moeders van De Wolden. Nu Niet Zwanger ondersteunt kwetsbare mensen bij het maken van een bewuste keuze, over het moment van hun kindwens, zodat zij niet onbedoeld zwanger worden. Het programma helpt hulpverleners om met hun cliënten een open en eerlijk gesprek aan te gaan over kindwens, seksualiteit en anticonceptie. Moeders van De Wolden is een project van de gemeente De Wolden en helpt aanstaande moeders om tijdens de zwangerschap gezond te leven. Als je zwanger bent en problemen hebt, kan dat zorgen voor veel stress. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van een baby. Eerst wordt daarom de oorzaak van de stress weggenomen. Na de bevalling helpt Moeders van De Wolden om een goede hechting en een gezonde ontwikkeling van het kind mogelijk te maken.

Samen met de ouders werken we aan de zelfredzaamheid en het versterken van het eigen netwerk. Zo krijgt het kind een kansrijke start in het leven.

In De Wolden wordt sinds begin 2023 gewerkt aan de start van het lokale coalitieprogramma Kansrijke Start. Vanuit dit programma wordt in de toekomst een mix van erkende interventies en andere activiteiten ingezet, zoals Centering Pregnancy en Centering Parenting. Centering Pregnancy is een effectief bewezen methode rond het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen zwangeren en zet in op normaliseren. Het programma is ontwikkeld in de Verenigde Staten en is in eerste instantie bedacht voor moeders in achterstandssituaties. Deze moeders doen vaak geen zwangerschapscursus en hebben vaak geen groot netwerk. Met Centering Pregnancy krijgen alle zwangeren die deelnemen een aanbod waarbij de zwangerschapsbegeleiding en een cursus worden gecombineerd in groepsbijeenkomsten. De zwangeren hebben meer tijd met de verloskundige en elkaar, waardoor tijd is om te werken aan hun leefstijl en voorbereiding op het ouderschap. Doordat de groep intensief met elkaar optrekt, houden deelnemers er vaak blijvend contact aan over. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat moeders die deelnemen minder vaak vroeg bevallen en tevredener zijn over de prenatale zorg. Het resultaat van deelname is zichtbaar in de kraamperiode. Ook kan er gestart worden met Centering Parenting. Een vervolgmethode die is gekoppeld aan de begeleiding van het consultatiebureau in het eerste jaar van het kind. In de lokale coalitie werken gemeente, verloskundigen, kraamzorg, Moeders van Hoogeveen en De Wolden, welzijnswerk, jeugdgezondheidszorg, CJG, ervaringsdeskundige en eventuele andere ketenpartners samen aan de gestelde doelen.

De conclusie is dat met de start van de lokale coalitie Kansrijke Start de samenwerking meer geïntensiveerd kan worden. We kijken uit naar alles wat we nog gaan ontwikkelen de komende jaren in De Wolden.

WAT GAAN WE DOEN?

De komende jaren wordt ingezet op de start, het door ontwikkelen en versterken van de lokale coalitie Kansrijke Start en het programma dat daarbij hoort.

We gaan;

- Starten met een lokale coalitie Kansrijke Start in De Wolden en vanuit deze coalitie starten met bewezen effectieve interventies.
 - Inzetten op deelname van zwangeren aan de Centering Pregnancy groepen. Vooral zwangeren in een kwetsbare situatie of met een lage Sociaal Economische Status (SES) achtergrond willen we stimuleren deel te nemen. Ook willen we dat er meer zwangeren deelnemen en doorstromen naar de Centering Parenting groepen.
 - Meeliften op de ervaringen die in Hoogeveen opgedaan zijn.
- Doorgaan met Nu Niet Zwanger en Moeders van De Wolden.
- De samenwerking met de omliggende ziekenhuizen intensiveren, zodat zij kunnen doorverwijzen naar de lokale coalitie waar dit nodig is.
- In samenspraak met buurtsportcoaches onderzoeken wat er nodig is om meer zwangeren in beweging te krijgen. Hierin zien we samenhang met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur.
- Inzetten op het versterken van relaties van jonge gezinnen/ouders. De geboorte van een kind is een hele impact op een gezin en op een relatie. Hoe maken we dit bespreekbaar en hoe kunnen we ervoor zorgen dat er interventies beschikbaar zijn als dit nodig is. We gaan samen met de coalitie en Moeders van De Wolden onderzoeken wat er nodig is.

3.2 INWONERS ERVAREN EEN BETERE MENTALE GEZONDHEID

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Mentale gezondheid is een belangrijke voorwaarde om gezond te leven, gezond op te groeien en zelfstandig te kunnen meedoen aan de samenleving. Mentale gezondheid wordt landelijk gezien als één van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook in De Wolden verslechterde in de periode 2019-2022 de mentale gezondheid van onze inwoners, van jong tot oud. Op basis van de cijfers hebben wij speciale aandacht voor onze kwetsbare inwoners en de jeugd. We doen dit zodat het voor alle inwoners gebruikelijker wordt om te praten over hun mentale gezondheid zodat inwoners weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan. We geloven hierbij onder andere in kansrijke sport- en cultuur interventies die zorgen voor minder stress en eenzaamheid of leren omgaan met stress. Bijvoorbeeld het sport- en cultuurkamp voor kinderen in de zomervakantie die niet op vakantie kunnen of de aanpak Eén Tegen Eenzaamheid vanuit Welzijn De Wolden samen met partners.

De mentale druk bij onze jeugd is hoog. Om als kind of als jongere gezond, veilig en succesvol op te groeien is het belangrijk om samen te werken met de omgeving van het kind. We zien de school hierin (naast ouders/ verzorgers) als centrale plaats waar deze netwerken samenkomen en het vertrouwde klaslokaal de verbinding is met de wereld daarbuiten. Door kinderen al jong gezondheidsvaardigheden bij te brengen legt dit een basis voor bijvoorbeeld een gezond gewicht en een goede mentale gezondheid. Vanuit het Gezond en Actief Leven Programma ontwikkelen we, samen met de scholen, een programma per school waarin we werken aan zowel het verbeteren van mentale gezondheid als het werken aan een gezond gewicht. Hierbij sluiten we aan bij de ontwikkelingen op de scholen en zoeken we verbinding met welzijn, sport en cultuureducatie.

Volwassenen en senioren met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting dan mensen met een slechte mentale gezondheid, onder meer omdat mensen met een goede mentale gezondheid sneller herstellen van lichamelijke ziekten. Bij bijna de helft van de volwassenen en senioren in onze gemeente speelt het thema eenzaamheid. Mensen met een functiebeperking of een verstandelijke beperking voelen zich nog vaker eenzaam. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal. Met bestaande bewezen effectieve en laagdrempelige interventies zoals de dagontmoeting voor kwetsbare inwoners, de ontwikkeling van de Domein Overstijgende Samenwerking (DOS) in dorpen en wijken en de invoering van Welzijn op Recept in alle huisartsenpraktijken willen wij sociale eenzaamheid signaleren en ernstige psychische klachten voorkomen. Tot slot willen we Welzijn De Wolden de opdracht geven om aan de slag te gaan met het onderwerp werkgevers en mantelzorg. Met een bevolking die ouder wordt en een krimpende beroepsbevolking zien we dat er steeds meer werkende mantelzorgers zijn. Om deze mantelzorgers te ondersteunen gaan we met werkgevers in gesprek om bewustwording te creëren en passende ondersteuning te ontwikkelen.

WAT GAAN WE DOEN?

- We organiseren beweeg- en cultuurontmoetingen voor senioren in de dorpen, zoals dorpsommetjes waarin het sociale aspect net zo belangrijk is als het fysieke aspect.
- We creëren meer mogelijkheden voor senioren om deel te nemen aan sport en cultuurverenigingen.
- Door de DOS-werkwijze uit te rollen in de dorpen werken we aan zorgzame gemeenschappen waar inwoners 'achtgeven op mekaar'.
- We gaan psychisch kwetsbare inwoners sneller toeleiden naar sociale/sport/beweegactiviteiten.
 - In alle huisartsenpraktijken in De Wolden wordt daarom in 2025 gewerkt volgens de werkwijze Welzijn op Recept.

- Huisartsen worden geschoold in het voeren van 'het andere gesprek' (Positieve Gezondheid).
 - Zoveel mogelijk professionals die werkzaam zijn in De Wolden worden getraind in het voeren van 'het andere gesprek'.
 - Er worden afspraken gemaakt met de zorgverzekeraar dat consulten rond Welzijn op Recept een andere financiering kent.
- De ontwikkelde werkwijze rond Eén Tegen Eenzaamheid wordt voortgezet en verbonden aan de ontwikkeling Welzijn op Recept en Valpreventie.
 - We realiseren een dekkend aanbod aan sociale, sport, cultuur en beweegactiviteiten in de dorpen:
 - Waar aanbod ontbreekt wordt dit samen met inwoners gemaakt.
 - We stemmen het preventieve aanbod van de huisartsen en de gemeente op elkaar af.
 - De basisscholen ontwikkelen een plan dat past bij de vragen en ontwikkelingen binnen de school om invulling te geven aan een betere mentale gezondheid voor kinderen en een gezond gewicht.
 - We gaan vanuit mantelzorgondersteuning inzetten op werkgevers en een actief mantelzorgbeleid. Hiermee zorgen we ervoor dat de groeiende groep werkende mantelzorgers beter in beeld is en passende ondersteuning krijgen waardoor zij minder snel overbelast raken in hun mantelzorgtaken.

3.3 MEER INWONERS HEBBEN EEN GEZOND GEWICHT

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Na roken vormt overgewicht de belangrijkste oorzaak van ziekten in Nederland. Steeds meer mensen ontwikkelen hierbij hart- en vaatklachten of diabetes. De zorgkosten door ongezonde voeding en weinig beweging zijn hoog. Bovendien kunnen overgewicht en obesitas leiden tot psychisch leed, arbeidsongeschiktheid en ziekteverzuim. Kinderen worden vaker gepest en buitengesloten op school. Ze hebben een grotere kans om depressie of angsten te ontwikkelen. Volwassenen met obesitas hebben minder kans op een baan. Er kan sprake zijn van een neerwaartse spiraal: weinig bewegen en ongezonde voeding leidt tot overgewicht. Dat maakt bewegen lastiger, waardoor het overgewicht kan toenemen of verschuiven naar obesitas. Overgewicht heeft niet altijd te maken met ongezond gedrag of veel eten. Onderliggende aandoeningen of medicatie kunnen ook leiden tot overgewicht.

Zoals beschreven in de gezondheidsopgave (hoofdstuk 2) wordt met het toenemen van de leeftijd het percentage inwoners met gezond gewicht lager. We streven naar meer inwoners op gezond gewicht. We weten dat dit een grote uitdaging is, gezien de huidige stijgende trend. Ook blijkt dat veel inwoners zich niet allemaal bewust zijn van hun eigen gewicht/BMI. De BMI (Body Mass Index) is een internationaal gebruikte maat die laat zien of je een gezond gewicht hebt in verhouding tot je lengte. De BMI geeft een inschatting van hoe gezond je lichaamsgewicht is.

Voeding en bewegen zijn belangrijke factoren in het bereiken van een gezond gewicht. Het stelt ook eisen aan de inrichting van een gezonde fysieke leefomgeving: bijvoorbeeld kinderen spelen vaker buiten en volwassenen en senioren maken vaker een ommetje.

Volwassenen met overgewicht en obesitas kunnen gebruik maken van een Geïntegreerde Leefstijl Interventie (GLI). Een GLI-programma is een leefstijlprogramma voor mensen met overgewicht en wordt gefinancierd vanuit de zorgverzekeraar. In De Wolden zijn we gestart met dit programma. De komende jaren geven we hier verder vorm en inhoud aan samen met partijen zoals fysiotherapiepraktijken, huisartsen, diëtisten en de psychische gezondheidszorg.

WAT GAAN WE DOEN?

- We baseren onze ontwikkelingen op de lokale huidige samenwerking waarbij het onze ambitie is om te voldoen aan de landelijke preventieketens voor de aanpak overgewicht bij kinderen en volwassenen.
- We gaan de JOGG-aanpak intensiveren, waarin we de leefomgeving van kinderen en jongeren structureel gezonder maken. Te denken valt aan de Gezonde School aanpak, groene schoolpleinen, verbinding met de speelbossen, Bewegen In de Openbare Ruimte (BIOR). Hierin wordt intensief samengewerkt tussen de JOGG-regisseur, buurtsportcoaches en de scholen. Bij groene schoolpleinen denken we aan een transitie naar een speels en natuurlijk schoolplein bij iedere school.
- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas is passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk (zoals het programma Cool 2B Fit voor kinderen en de Geïntegreerde Leefstijl Interventie (GLI) voor volwassenen).
- Blijven stimuleren van een gezonde leefstijl (met voldoende hulp, ondersteuning en sport, cultuur- en beweegaanbod) ook na deelname aan een tweejarig GLI-programma.
- In het beweegaanbod is er aandacht voor aangepast sporten zoals bijvoorbeeld G-sporten.
- In 2026 hebben vijf locaties zoals sportaccommodaties en dorpshuizen een startgesprek gehad met de JOGG-Teamfit coach en de intentie uitgesproken om aan de slag te gaan met een gezonder voedingsaanbod.

- In 2026 wordt bij ieder nieuw project in de openbare ruimte (denk aan: vormgeving omgevingsvisie en ontwerp van woningbouw) rekening gehouden met het toepassen en inrichten van een beweegvriendelijke omgeving (intern noemen we dit Bewegen In de Openbare Ruimte, oftewel BIOR).
- Om meer inwoners te laten voldoen aan de beweegrichtlijnen, zetten de buurtsportcoaches in op (erkende) sport- en beweeginterventies, bijvoorbeeld een 10.000 stappen per dag uitdaging.

3.4 MEER INWONERS GAAN VERANTWOORD OM MET ALCOHOL

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

In De Wolden wordt veel alcohol gedronken en vaak in grote hoeveelheden. De komende jaren hopen wij te bereiken dat meer inwoners verantwoord omgaan met alcohol. Dit zien we graag terug in de cijfers. Problematisch alcoholgebruik leidt tot hoge maatschappelijke kosten. Onder andere productiviteitsverlies, vroegtijdig overlijden, verkeersongevallen, ziekte en verslaving (en dus ook zorgkosten), kosten voor politie en justitie en problemen in de persoonlijke levenssfeer. Daarom is het doel om inwoners verantwoord om te laten gaan met alcohol.

WAT GAAN WE DOEN?

- We sluiten aan bij de acties genoemd in het Preventie- en Handhavingsplan alcohol 2023-2026 van gemeente De Wolden. Zoals Keten United waarbij deelnemers, ouders en perceeleigenaren van keten voorlichting krijgen over bijvoorbeeld verantwoord alcohol schenken.
- Ouders willen we bewust maken over alcoholgebruik onder de 18 jaar. Dit gaan we doen tijdens ouderavonden in groep 8 (voorlichting geven).
- Daarnaast stimuleren we frisfeesten georganiseerd door Welzijn De Wolden. Tijdens deze frisfeesten laten we zien dat feesten ook gezellig kunnen zijn zonder alcohol.
- We willen dat alle professionals in 2026 getraind zijn in het signaleren van (overmatig) alcoholgebruik en weten naar wie ze kunnen doorverwijzen.
- De gemeente promoot ieder jaar actief IkPas en NIX18. Dit is een initiatief om in januari geen alcohol te drinken om te zien wat het je oplevert, zoals bewustwording van alcoholgebruik, minder alcohol drinken, beter slapen, lichamelijk en mentaal fitter voelen, doorbreken van gewoontegedrag, een goed voorbeeld voor jongeren en afvallen.
- We staan open voor andere initiatieven die niet in het Preventie- en Handhavingsplan alcohol staan, maar wel bijdragen aan ons doel om meer inwoners verantwoord om te laten gaan met alcohol. Hierin is VNN onze partner en maken we gebruik bij effectieve interventies die zij aanbieden.

3.5 MEER SENIOREN ZIJN VITAAL EN MINDER KWETSBAAR

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Onze bevolkingssamenstelling verandert. We worden gemiddeld steeds ouder en in verhouding komen er minder nieuwe inwoners. Dit wordt ook wel (dubbele) vergrijzing en ontgroening genoemd. De groep senioren groeit waarbij er meer senioren bijkomen en er in verhouding minder senioren overlijden omdat we steeds ouder worden. Daarnaast zien we dat de beroepsbevolking krimpt en kleiner is dan het aantal senioren.

We leven langer en hebben soms te maken met een combinatie van chronische ziekten. In Nederland kennen we de situatie dat, ook met chronische aandoeningen, de kwaliteit van leven behouden kan blijven. Tegelijkertijd neemt daarmee de zorgvraag wel toe.

Vanwege het groeiend aantal senioren met een zorgvraag staat de zorg onder druk. De Wmo kent een instroom die elk jaar stijgt. De huisartsen, wijkverpleging, medische specialistische zorg en de verpleeghuiszorg zien ook een stijging in het aantal cliënten. De mogelijkheden om aan deze grotere vraag te voldoen nemen juist af door een krimpende beroepsbevolking. Daarnaast staan de budgetten onder druk.

Daarom is het belangrijk dat inwoners, ook als ze ouder worden, zo lang mogelijk fit en vitaal blijven. In de eerste plaats voor henzelf, omdat het bijdraagt aan een gelukkig leven. Anderzijds, zodat er zorg beschikbaar blijft voor als dit echt nodig is. Aan de andere kant biedt de groeiende groep senioren ook een kans. Dit zijn allemaal inwoners die van betekenis willen zijn en iets voor een ander willen doen. Hier zetten we op in door, vanuit het project DOS Drenthe, in een dorp te starten met het gedachtengoed achter de Domein Overstijgende Samenwerking.

In De Wolden wordt al samengewerkt rond senioren. De integrale teams bij de huisartsen zijn hiervan een mooi voorbeeld. Een werkwijze waarbij de huisarts, maatschappelijk werk, wijkverpleging en Wmo afstemming zoeken over inwoners in een kwetsbare situatie om deze inwoners zo optimaal mogelijk te ondersteunen. De dagontmoeting als algemene voorziening zorgt ervoor dat er minder geïndiceerde dagbesteding nodig is en met de invoering van herstelgerichte hulp bij de Wmo zetten we in op het oplossen van het ondersteuningsvraagstuk in plaats van afhankelijkheid van zorg en ondersteuning. Daarnaast werken we steeds intensiever samen met de woningcorporaties waar het gaat om zorg, senioren en wonen. Veel zorg zal in de toekomst thuis geleverd gaan worden en dan is een passende woning in een zorgzame omgeving belangrijk.

Maar er is meer nodig. Om de zorg richting de toekomst bereikbaar en toereikend te houden en om ervoor te zorgen dat er meer vitale senioren zijn die minder kwetsbaar zijn.

WAT GAAN WE DOEN?

- De DOS-werkwijze wordt gestart in een dorp in De Wolden om samen met inwoners invulling te geven aan werken aan zorgzame gemeenschappen.
- Per jaar krijgen 14% van alle thuiswonende senioren een risico inschatting op valrisico.
- Per jaar volgen 3% van de gescreende senioren een valpreventie training die wordt gegeven door de buurtsportcoaches.
- We maken afspraken met fysiotherapeuten en zorgverzekeraar over de samenwerking in de keten rond fysieke ondersteuning van senioren.
- Samen met de partners van de beleidsgroep integrale zorg maken we afspraken over de signalering en doorverwijzing van senioren naar valpreventie screening en training.
- We verkennen of herstelgerichte hulp vanuit de Wmo preventief ingezet kan worden.

- De buurtsport- en cultuurcoaches gaan in overleg met ouderen, sport- en cultuurverenigingen verkennen welk aanbod er ontwikkeld of versterkt kan worden voor de doelgroep senioren.
- Er worden in dorpen/kernen fittesten aangeboden door de buurtsportcoaches waarbij er doorverwezen kan worden naar activiteiten in de sociale basis.

3.6 SAMENWERKING MET INWONERS

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

De ambitie van het Gezond en Actief Leven Programma is dat meer inwoners gezond en gelukkig kunnen meedoen. We werken toe naar een gezonde(re) generatie in 2040. We moeten stappen zetten in het verbeteren van de gezondheid om de gezondheidszorg in de toekomst overeind te houden. Als dit niet lukt, dan is er in de toekomst te weinig beschikbare zorg voor de verwachte vraag.

Vanuit het gezondheidsbeleid is er jaarlijks €20.000 beschikbaar in de regeling preventieakkoord voor inwonersinitiatieven. Hier zijn bijvoorbeeld watertappunten in de gemeente, de gezonde sportkantine en in meerdere dorpen het project 'Samen op stap voor meer gezondheid, vitaliteit en veerkracht' van gefinancierd.

Daarnaast gaan we samenwerken met de dorpencontactfunctionarissen en het programma initiatiefrijk De Wolden om vanuit de samenwerking met dorpsbelangen te werken aan de gestelde opgaven. Hoe kunnen de dorpsbelangen, oftewel de inwoners uit een dorp, bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid van de inwoner van De Wolden.

WAT GAAN WE DOEN?

- Samen met de dorpsbelangen en de dorpencontactfunctionarissen wordt verkend hoe dorpen zelf stappen kunnen zetten in het bevorderen van gezondheid in de dorpen. De bloeizones uit Friesland zijn hiervoor de inspiratie - bloeizone.frl – [Bloeizones dragen bij aan Positieve Gezondheid: het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.](#)
- Op basis van de plannen per bloeizone wordt samen met de gemeenschap gekeken naar ondersteuningsmogelijkheden.

4. HOE GAAN WE HET GEZOND EN ACTIEF LEVEN PROGRAMMA UITVOEREN?

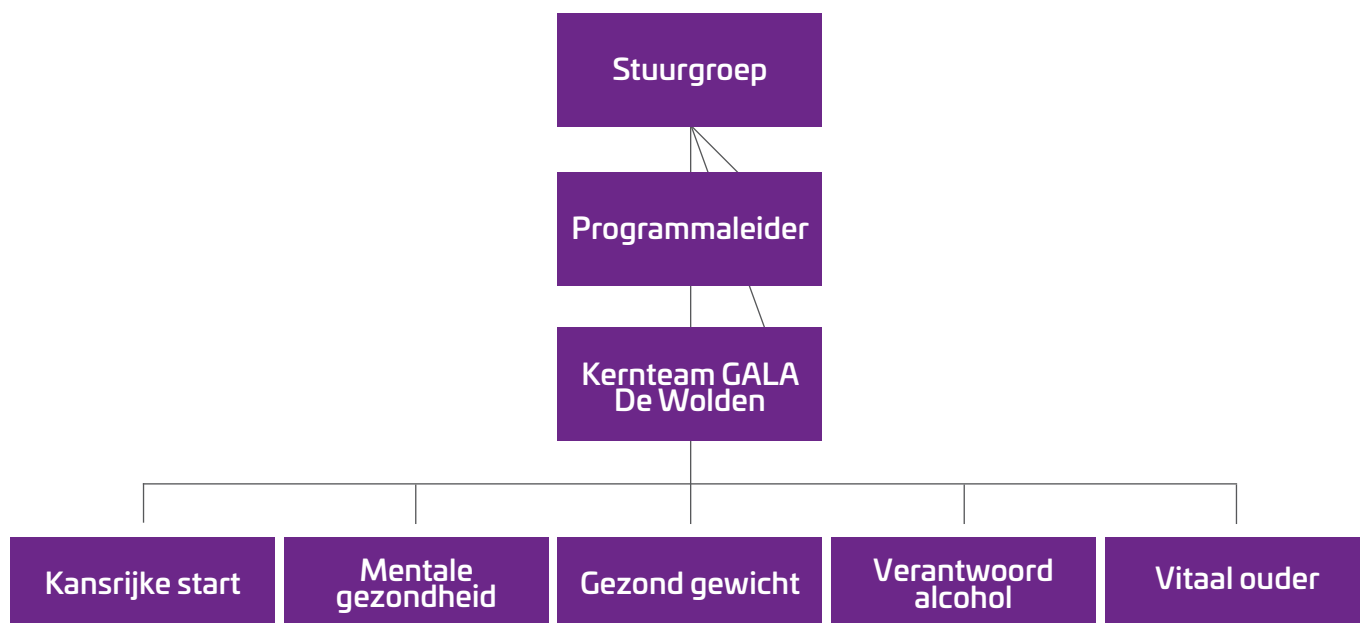
De kaders voor de uitvoering van het lokale gezond en actief leven programma staan beschreven in deze nota. Het programma geeft richting aan de uitvoering en de ontwikkelingen en is ons inhoudelijke kompas. De ambitie en gestelde doelen zijn niet gerealiseerd in 2026, maar vragen om een langjarige aanpak. Een programma dat vraagt om;

- Ruimte en tijd om de ambities tot uitvoering te brengen samen met inwoners en partners.
- Focus door de gestelde opgaven.
- Samenwerking tussen verschillende beleidsterreinen, zowel op sociaal, economisch als fysiek vlak.
- Een jaarlijks werkplan en begroting.

Op naar een gezonde generatie in 2040!

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de organisatiestructuur eruitziet. Hoe we gaan monitoren, of we op de goede weg zitten en hoe het financiële kader eruitziet.

4.1 ORGANISATIESTRUCTUUR

STUURGROEP

De stuurgroep is opdrachtgever en eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Programma De Wolden. De stuurgroep bestaat uit de drie wethouders die betrokken zijn bij de onderwerpen sociaal domein, gezondheid, cultuur en sport. Vanuit de partners zijn er twee vertegenwoordigers vanuit de beleidsgroep integrale zorg en is er een vertegenwoordiger vanuit het sportakkoord en vanuit het culturele veld De Wolden. De GGD is lid als onafhankelijk adviseur van de stuurgroep. Tot slot zijn de ambtelijk opdrachtgever en de programmaleider lid van de stuurgroep. De stuurgroep komt vier keer per jaar bij elkaar en stelt onder andere het jaarplan vast.

Beleidsgroep integrale zorg

De beleidsgroep integrale zorg bestaat uit vertegenwoordigers vanuit zorg (VVT), huisartsen, welzijn, woningcorporaties, zorgverzekeraar, inwonervertegenwoordiging en gemeente. De beleidsgroep stuurt op

de samenwerking in het zorglandschap in De Wolden en bestaat naast de beleidsgroep uit verschillende werkgroepen.

Vertegenwoordiger Sport, Cultuur en Onderwijs

PROGRAMMALEIDER

De programmaleider is de spin in het web en aanspreekpunt voor zowel bestuur, partners en ambtelijke organisatie. De programmaleider is verantwoordelijk voor de voortgang van het gehele programma en de aansturing van het kernteam. Daarnaast is de programmaleider sparringpartner voor de opgaveleiders en de teamleider van de combinatiefunctionarissen. De programmaleider legt, vanuit het gehele Gezond en Actief Leven Programma, de jaarlijkse verantwoording af richting de stuurgroep en binnen de gemeentelijke organisatie (P&C cyclus). Ook heeft de programmaleider verbinding met het management van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen. De programmaleider is aanjager voor de doorontwikkeling van het Gezond en Actief Leven Programma en verbinder met interne ontwikkelingen zoals de uitvoering van de nota jeugd, de verbinding met de ontwikkeling van het sociaal domein, de nota armoedebestrijding en de regionale ontwikkelingen op het gebied van het Integraal Zorgakkoord. De programmaleider zoekt daarnaast verbinding met externe partners, overheden en programma's.

KERNTEAM

In het kernteam komen de programmaleider, de opgaveleiders en programmaondersteuner samen om de ontwikkelingen per opgave te bespreken. De voortgang, de ervaringen en de samenhang tussen de pijlers. Adviseurs (zoals de business controller, financieel adviseur en communicatieadviseur) zijn agenda lid en schuiven aan wanneer nodig. Het programmateam komt één keer per maand bij elkaar onder leiding van de programmaleider.

OPGAVELEIDERS

Per beschreven opgave is er een opgaveleider die verantwoordelijk is voor de inhoudelijke ontwikkeling van de opgave, de samenwerking met de partners, die zicht houdt op de concrete resultaten en financiële kaders. De opgaveleiders maken samen met de programmaleider jaarlijks een integraal jaarplan (inclusief begroting) die wordt voorgelegd aan de stuurgroep.

4.2 ROL GGD

In het programma Gezondheid & Leven van de GGD Drenthe is de strategische kennis, onderzoeks- en adviesrol belegd. De aan het programma verbonden adviseurs, leveren strategische advisering op het gebied van gezondheid en sociale veiligheid aan gemeenten en partnerorganisaties en op regionaal niveau. Het fundament van de advisering is gelegen in de duiding van beschikbare (epidemiologische) data en toegang tot onderzoek en (wetenschappelijke) kennis van publieke gezondheid en sociale veiligheid. Het belangrijkste aan onze rol is het verbinden en duiden van de verschillende kennisbronnen en de vertaling van deze kennis naar praktijk, zodat wetenschappelijke kennis bruikbaar wordt voor een lokale toepassing in beleid en praktijk. De adviseurs van het programma vervullen hierin op de inhoudelijke thema's een verbindende schakelrol naar gemeenten, partners, onderwijs en onderzoek, zowel op lokaal als op regionaal niveau. Deze functie willen we gaan versterken door de ontwikkeling van een Center of Expertise Publieke Gezondheid.

De GGD ontwikkelt zich naar de strategische kennispartner in de regio op het gebied van gezondheid en sociaal veilig leven. De GGD verzamelt, ontwikkelt, levert en deelt data en kennis die ons inzicht geven in gezondheidsfactoren. We zijn een verbindende schakel en aanjager in de kanteling van het systeem van ziekte naar gezondheid. We dragen fundamenteel bij aan een toegenomen gezondheid, sociale veiligheid en veerkracht van de Drentse samenleving en leefomgeving. Samen met partners in het ecosysteem werken we opgavegericht aan health for all policies en stimuleren we het creëren van een duurzame gezonde leefstijl en een veilige en gezonde fysieke en sociale leefomgeving. In het gezamenlijk ecosysteem faciliteren en creëren we randvoorwaarden zodat de Drentse samenleving (gemeenten, instanties, inwoners en bedrijven) vaardig en veerkrachtig is om gezonde keuzes te maken zodanig dat die bijdragen aan langer gezond blijven, veiliger en gelukkiger leven en naar vermogen mee kunnen doen.

4.3 MONITORING EN EVALUATIE

Het Gezond en Actief Leven Programma wordt, wat betreft inhoudelijke resultaten en behaalde doelen, gemonitord op basis van de afgesproken SMART doelstellingen. Deze doelstellingen zijn gerelateerd aan de opgave en dragen bij aan het behalen van deze gestelde opgave.

MEER KINDEREN HEBBEN EEN KANSRIJKE START

- In De Wolden worden in 2027 minder kinderen te vroeg geboren en meer kinderen met een gezond geboortegewicht dan in 2020. We verlagen de Big 2-score in 2026 naar 3 punten onder het Nederlands gemiddelde.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl <gezondheid>

MEER INWONERS ERVAREN EEN BETERE MENTALE GEZONDHEID

- In 2029 is het aantal senioren dat eenzaamheid ervaart gedaald ten opzichte van 2020.
- Meer volwassenen voelen zich psychisch gezond in 2029 ten opzichte van 2020.
- 88% van de jeugd in klas 2 voelt zich meestal zeer gelukkig.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

MEER INWONERS HEBBEN EEN GEZOND GEWICHT

- In 2028 hebben meer kinderen in groep 2, groep 7 en klas 2 een gezond gewicht ten opzichte van 2020
- In 2029 hebben minder volwassenen en senioren overgewicht en obesitas dan in 2020.
- In 2027 beweegt 65% van de jongeren tenminste 5 dagen in de week 1 uur.
- In 2027 beweegt 60% van de volwassenen en 55% van de senioren 5 dagen per week 30 minuten.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

MEER INWONERS GAAN VERANTWOORD OM MET ALCOHOL

- In 2028 hebben minder jongeren tot 18 jaar alcohol gedronken in de laatste 4 weken ten opzichte van 2021.
- In 2029 is het aantal overmatige drinkers van 18 jaar en ouder in De Wolden gedaald ten opzichte van 2020.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

MEER SENIOREN ZIJN VITAAL EN MINDER KWETSBAAR

- In 2028 is 30% van de senioren kwetsbaar. Dit is een daling van 2,3% ten opzichte van de meting uit 2020.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

- Jaarlijks komen er minder senioren (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val dan 2023.

Informatie via RIVM of zorgverzekeraar Zilveren Kruis

MONITORINGSMOMENTEN

Het Gezond en Actief Leven Programma wordt in 2026 op hoofdlijnen geëvalueerd. De verwachting is dat onze doelstellingen langer tijd nodig hebben om gehaald te worden, maar het is verstandig om wel afspraken te maken over ijkmomenten. Momenten waarop je met elkaar bepaalt of we, op strategisch vlak, nog de juiste koers varen. Daarnaast zal er in 2026 meer duidelijkheid zijn over de rijks financiering van de programma's die vallen onder het GALA.

MONITORING EN EVALUATIE INSPANNINGEN

De ambitie van het Gezond en Actief Leven Programma is een lange termijn ambitie, die zal niet veranderen in de komende jaren. Maar dat betekent niet dat we jarenlang hetzelfde moeten blijven doen. Het is juist belangrijk om op basis van de gewenste doelen jaarlijks vast te stellen of we nog de juiste dingen doen. De inzichten om ons heen wijzigen, de omgeving veranderd en externe factoren kunnen veranderen.

We stellen jaarlijks, waar het nodig is, onze inspanningen per opgave bij. Dit doen we door minimaal één keer per jaar met elkaar te spreken over hoe het gaat en of onze inspanningen de juiste resultaten teweegbrengen. Dit doen we door per opgave in beeld te houden wat ontwikkelingen, resultaten en belemmeringen zijn. Daarnaast organiseren we jaarlijks een inspiratiebijeenkomst voor onze interne en externe partners om samen te leren en stappen te blijven zetten in het werken aan een gezonde generatie in 2040 en het bereikbaar houden van de gezondheidszorg.

Vanuit de gemeente stelt het college jaarlijks het jaarplan vast en wordt de begroting vastgesteld door de gemeenteraad (als onderdeel van de gemeentelijke begroting).

5. FINANCIËEL KADER

Het Gezond en Actief Leven Akkoord is, naast een inhoudelijke opgave, ook een brede Specifieke Uitkering vanuit het Rijk (SPUK). Binnen de SPUK zijn er 15 regelingen ondergebracht die allemaal een eigen budget kennen. In totaal is er voor de periode 2023-2026 een budget beschikbaar van € 1.493.937

Voor 2023 € 396.922

Voor 2024 € 392.806

Voor 2025 € 392.807

Voor 2026 € 311.402

Vanuit de SPUK is aangegeven dat er vanuit elk jaar een bedrag van maximaal 20% overgeheveld mag worden naar het opvolgende jaar. Daarnaast mag er per budget (zie bijlage 1) met maximaal 15% geschoven worden naar andere budgetten. Het doel is om te budgetten zoveel mogelijk uit te nutten. Daarvoor is onder andere aandacht in de organisatiestructuur, waarbij er per opgave per jaar werkplannen en begrotingen worden ontwikkeld.

VERBINDING MET ANDERE OPGAVEN EN BUDGETTEN

Het Gezond en Actief Leven Programma sluit aan bij ontwikkelingen die al in gang zijn gezet. Daarom kunnen we vanuit het financieel kader GALA verbindingen leggen met andere opgaven en budgetten.

De belangrijkste zijn de opgave combinatiefunctionarissen en de opgave voor het welzijnswerk.

In hoofdstuk 5 staan de overige beleidsterreinen benoemd waarmee het GALA programma een verbinding heeft.

OPGAVE COMBINATIEFUNCTIONARISSEN

Vanuit het sport en cultuurbeleid wordt er gewerkt met sportfunctionarissen en een cultuurcoach. Zij geven, naast de partners, uitvoering aan het sport en cultuurbeleid. Binnen de begroting van De Wolden is er een budget beschikbaar van € 290.000. Dit bedrag bestaat uit €102.000 aan rijksinkomsten regeling combinatiefunctionarissen en € 188.000 aan gemeentelijke bijdrage.

Vanuit het GALA programma wordt er een nieuwe opgave geformuleerd voor de combinatiefuncties waarin zowel de ambities sport en cultuurbeleid terugkomen als de aanvullingen vanuit het GALA.

OPGAVE WELZIJSWERK

De opgave voor het welzijnswerk bevat een belangrijke bouwsteen voor het realiseren van de GALA programma ambities. Het versterken van de sociale basis is een van de uitgangspunten van de opgave aan Welzijn de Wolden. Daarin zien we ook een opgave terugkomen als welzijn op recept, de uitvoering van het actieprogramma Een tegen Eenzaamheid en de opgave rond ondersteuning mantelzorgers.

Vanuit het GALA programma wordt, in overleg met Welzijn de Wolden, bekeken welke ambities binnen de bestaande opgave worden uitgevoerd en welke extra opgaven bij de Welzijn de Wolden worden neergelegd.

6. VERBINDEN MET ANDERE BELEIDSTERREINEN

KADERNOTA SOCIAAL DOMEIN 2022-2025 – DUURZAAM IN BALANS

De kadernota Sociaal Domein schetst het ontwikkelperspectief voor de periode 2022-2025. Begrippen als meedoen, ontwikkelingskansen en eigen verantwoordelijkheid komen hierin terug. We zetten in op preventie om problemen te voorkomen, danwel vroegtijdig te signaleren. Ook samenwerking met maatschappelijk partners en een integrale benadering blijven belangrijk, want in alles wat we doen binnen het sociaal domein blijft onze inwoner die hulp en ondersteuning nodig heeft, centraal staan.

Wij willen dat onze inwoners;

- Zich zo gezond, positief en veilig mogelijk ontwikkelen;
- meedoen in onze (lokale) samenleving;
- zo lang mogelijk in hun leefomgeving blijven;
- zo goed mogelijk sociaal en financieel redzaam zijn.

GEZONDHEIDSBELEID

In de Nota Volksgezondheid 2022-2025 staan de speerpunten van de gemeente beschreven op het gebied van de volksgezondheid. De gemeente gaat sterker inzetten op Positieve Gezondheid, gezond opgroeien, gezond ouder worden en op een gezondere leefomgeving. Daar valt winst op te behalen. Het doel is gezondheidswinst voor alle inwoners van De Wolden, zodat iedereen in de gemeente gezond kan leven.

De ambities die staan beschreven in het gezondheidsbeleid zijn;

- De Wolden positief gezond
- Gezonde jeugd, gezonde toekomst
- Vitaal ouder worden
- Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving

IZA REGIOBEELD DRENTHE

Eind juni 2023 hebben de gemeenten, zorgverzekeraar en zorg- en welzijnspartners het regiobeeld Integraal Zorgakkoord (IZA) Drenthe vastgesteld. Voor Drenthe zijn de volgende prioritaire opgaven onderscheiden.

Deze opgaven sluiten aan bij de opgaven zoals gedefinieerd voor het GALA De Wolden.

- Leefstijl
- Mentale gezondheid
- Kwetsbare inwoners
- Vitaal ouder worden
- Arbeidsmarktvraagstukken

HERVORMINGSAGENDA JEUGD

Met de hervormingsagenda jeugd wordt gewerkt aan een brede maatschappelijke agenda gericht op het structureel verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdhulpverlening en de lange-termijn houdbaarheid van het jeugdstelsel. Preventie is een belangrijke sleutel. De nota jeugd sluit aan bij de opgaven die horen bij de hervormingsagenda jeugd.

CULTUURBELEID EN SPORTBELEID

Het cultuur- en sportbeleid zijn beiden belangrijke middelen die bijdragen aan het bereiken van de geformuleerde opgaven.

WOON ZORG VISIE 2023-2027

Veelzijdig wonen in De Wolden, dat is de titel van de woonzorgvisie De Wolden. De woonzorgvisie is het beleidskader voor de ontwikkelingen rond wonen en zorg in De Wolden. Er wordt ingezet op nieuwe woningen en woonvormen voor senioren en ruimte voor zorgdoelgroepen. Daarnaast wordt er bij inrichting van nieuwe wijken of bij herstructurering ingezet op een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen (wandelen, fietsen, sporten, spel), natuurbeleving en ontmoeting. Ook wordt er een verbinding gelegd met de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

ONDERWIJS EN JEUGDBELEID

Voor en met het onderwijs is een ontwikkeling gestart om een Lokale Educatieve Agenda te ontwikkelen. De ontwikkeling en uitrol van het Gezond en Actief Leven Programma proberen we in samenhang te zien met deze ontwikkeling.

BELEIDSREGELS SOCIALE PARTICIPATIE DE WOLDEN 2022

Binnen gemeente De Wolden zijn 2022 beleidsregels vastgesteld die als doel hebben om inwoners actief te kunnen laten deelnemen aan sociale, sportieve of culturele activiteiten, zodat de maatschappelijke participatie wordt bevorderd of vergroot.

BIJLAGEN

- Bijlage A. GALA subsidie
- Bijlage B. Bestuurlijke opdracht ontwikkeling GALA plan
- Bijlage C. Gezondheidsopgave GGD
- Bijlage D. Rol GGD
- Bijlage E. Doelen Inspanningen Netwerk
- Bijlage F. Sportakkoord
- Bijlage G. Opgave Combifunctionarissen